

Sygnatura akt I C 1509/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 02 marca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Małgorzata Pilarczyk

Protokolant: Agnieszka Janiak

po rozpoznaniu w dniu 09 lutego 2023 r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z powództwa P. M., M. M. i J. M.

przeciwko R. Bank (...) (Spółka Akcyjna) z siedzibą w W. działający przez Oddział w Polsce

o ustalenie i zapłatę,

1. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 07 sierpnia 2008 roku zawarta pomiędzy powodami i (...) S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w W. – poprzednikiem prawnym pozwanego R. Bank (...) (Spółka Akcyjna) z siedzibą w W. działającego przez Oddział w Polsce, wraz z aneksem nr (...) z dnia 25 lipca 2013 r., jest nieważna,
2. zasądza od pozwanego R. Bank (...) (Spółka Akcyjna) z siedzibą w W. działający przez Oddział w Polsce na rzecz powoda P. M. kwotę:
  - a) 38.302,18 zł. (trzydzieści osiem tysięcy trzysta dwa złote 18/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 10 lutego 2023 r. do dnia zapłaty,
  - b) 18.417,49 CHF (osiemnaście tysięcy czterysta siedemnaście franków szwajcarskich 49/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 10 lutego 2023 r. do dnia zapłaty,
3. oddala powództwo w pozostałym zakresie,
4. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 6.451,00 zł. (sześć tysięcy czterysta pięćdziesiąt jeden złotych 00/100) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 5.451,00 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach do dnia zapłaty.

Sędzia Małgorzata Pilarczyk

Sygn. akt I C 1509/22

UZASADNIENIE

W pozwie z 5 października 2022 r. powodowie P. M., M. M. i J. M. wnieśli o:

1. ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z 7 sierpnia 2008 r. wraz z aneksem, zawarta między powodami i (...) S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w W., którego pozwany R. bank (...) (Spółka Akcyjna) z siedzibą w W. działająca przez Oddział w Polsce jest trwale bezskuteczna (nieważna),

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda P. M. kwoty 38.302,18 zł. oraz kwoty 18.417,49 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 26 sierpnia 2022 r. do dnia zapłaty.

W roszczeniu ewentualnym powodowie wnieśli o ustalenie, że opisana wyżej umowa, wiąże strony jako umowa kredytu udzielonego w złotych polskich w kwocie 90.000,00 zł. oprocentowanego zgodnie z § 3 umowy bez klauzul przeliczeniowych (...) i (...) i innych klauzul abuzywnych, tj klauzul umożliwiających pozwanemu jednostronnie określać zobowiązanie stron, jednostronnie określać kurs kupna i sprzedaży walut, tj. klauzul zawartych z § 2 ust. 2 zd. 1 Umowy oraz par 7, ust. 4, § 9 ust. 2 Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...).

Powodowie wnieśli także o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych oraz kwoty 153 zł, tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powodowie zawarli szczegółową argumentację przemawiającą za abuzywnością wymienionych postanowień umowy i Regulaminu, skutkujących domaganiem się przez nich ustalenia, że umowa jest trwale bezskuteczna (nieważna), wskazali na posiadanie interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie, oraz uzasadnili podstawę domagania się zwrotu przez pozwanego spełnionego przez powoda P. M. świadczenia nienależnego, którego wysokość została ustalona w oparciu o zaświadczenie pozwanego z dnia 24 czerwca 2022 r. dołączonego do pozwu. Jako datę wymagalności roszczenia powodowie wskazali 7 dzień od doręczenia wezwania pozwanego do zapłaty – reklamacji.

Ponadto zawarli też szczegółowe uzasadnienie dla żądania ewentualnego.

(pozew k. 20)

W odpowiedzi na pozew z 21 listopada 2022 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od strony powodowej na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany zaprzeczył, aby istniały podstawy do kwestionowania ważności spornej umowy kredytu. Podniósł, że powodowie nie wykazali interesu prawnego w powództwie o ustalenie. Brak jest podstaw do kwestionowania ważności umowy. Strona powodowa nie wykazała, że zakwestionowane przez nią postanowienia umowne były abuzywne. Strona powodowa była świadoma ryzyka kursowego, faktu wpływu kursu waluty na wysokość zobowiązania wobec pozwanego oraz wysokości raty.

Pozwany wskazał, że brak jest podstaw do kwestionowania stosunku prawnego za okres po zawarciu aneksu do umowy.

Pozwany przedstawił szczegółową argumentację swojego stanowiska w uzasadnieniu odpowiedzi na pozew. (odpowiedź na pozew karta 82 i następne)

Na rozprawie w dniu 09 lutego 2023 r. pełnomocnik pozwanego, w obecności powodów, złożył oświadczenie następującej treści: na podstawie art. 496 kc w związku z art 497 kc składam oświadczenie, o ewentualnym skorzystaniu przez bank z prawa zatrzymania i podnoszę zarzut zatrzymania świadczenia, które w razie uwzględnienia roszczenia objętego powództwem przysługiwało będzie stronie powodowej od pozwanego do czasu zaoferowania pozwanemu zwrotu świadczenia w postaci kwoty kredytu w wysokości 90 tys. zł. wypłaconego stronie powodowej albo zabezpieczenia roszczenia o jego zwrot wskazując na skorzystanie przez pozwanego z prawa zatrzymania. Powołuje się na wzajemność umowy kredytu i dopuszczalność ewentualnego złożenia zarzutu.

Powodowie oświadczyli, że słyszeli złożone oświadczenie.

P.. powodów oświadczył, że możliwość złożenia zarzutu zatrzymania w sprawach frankowych budzi wątpliwości. Są rozbieżne orzeczenia. Trudno uznać, że umowa kredytowa jest umowa wzajemną. Właściwym dla skorzystania przez

bank jest możliwość potrącenia a nie zatrzymania. Stąd wniósł o nieuwzględnienie zarzutu, a z ostrożności wskazał, że w razie uwzględnienia zarzutu miało by to tylko wpływ, na roszczenie w zakresie odsetek, które mogłyby być naliczane jedynie do momentu zgłoszenia zarzutu zatrzymania. Nie miałoby to tego skutku, że bank od początku nie był w opóźnieniu.

(protokół rozprawy 09.02.2023 r. nagranie 00:33:23, płyta k. 177)

Powodowie na rozprawie w dniu 09 lutego 2023 r., pouczeni przed Sądem, o skutkach nieważności umowy, oświadczyli, że są świadomi obowiązku zwrotu przez strony tego co świadczyły w wykonaniu nieważnej umowy oraz roszczeń banku o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału, i mimo tej świadomości konsekwentnie powoływali się na nieważność umowy i wyrażali wolę wyeliminowania umowy z obrotu prawnego.

(oświadczenia powodów 00:21:21 00:30:23, 00:32:13 płyta k. 177)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód P. M. w 2008 roku był zainteresowany zaciągnięciem kredytu z przeznaczeniem na zakup mieszkania, na rynku wtórnym. Wówczas nie był jeszcze żonaty. Mieszkanie zostało wycenione na 118.000 zł. Powód dysponował wkładem własnym. Potrzebował uzyskać w kredycie 90.000 zł. Pracował wówczas w hurtowni jako handlowiec. Był w kilku bankach, w których informowano go, że nie posiada zdolności kredytowej i nie miał uregulowanego stosunku do służby wojskowej. Był zainteresowany zaciągnięciem kredytu we (...) z uwagi na panującą wówczas powszechność tego typu kredytów w świadomości społecznej. Powód na zakup mieszkania potrzebował waluty PLN. Poprzednik prawny pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. wyraził zgodę na zaciągnięcie przez powoda kredytu indeksowanego do (...). Powód nie analizował roli tej waluty w umowie. Pracownica banku zapewniała, że jest to najbezpieczniejsza forma zawarcia kredytu, że waluta jest stabilna, że kurs może się zmieniać kilkanaście grody, a rata będzie w miarę stała.

W dniu 15 lipca 2008 r. powód P. M. złożył wniosek o kredyt hipoteczny, wnioskując o 117.000 zł. z oznaczeniem jako waluty wnioskowanego kredytu (...). Wniosek został złożony na formularzu banku, po czym poinformowano, że jednak sam nie może kredytu uzyskać. Dlatego wnioski o udzielenie kredytu zdecydowali się złożyć także jego rodzice powodowie J. M. i M. M., aby pomóc synowi w uzyskaniu kredytu.

Powodowie M. M. i J. M. w dniu 30 kwietnia 2008 roku złożyli wniosek o kredyt hipoteczny, w którym wskazali wnioskowaną kwotę kredytu 90.000 zł., a jako walutę kredytu oznaczyli (...). Wniosek został złożony na formularzu banku.

(dowód: zeznania powodów 00:01:21 – 00:33:23, 00:44:36 – 00:46:52 płyta k. 177, wnioski k. 128 – 130, k. 131 – 133)

Powodowie podpisali także oświadczenia, w których potwierdzili, że będąc w pełni świadomi ryzyka kursowego, rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru kredytu indeksowanego do waluty obcej. Potwierdzili także zapoznanie się z postanowieniami „Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej oraz że zostali poinformowani, iż aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach banku. Oświadczyli, że są świadomi: ponoszenia ryzyka kursowego związanego z wahaniami kursów walut, do której indeksowany jest kredyt, ryzyka kursowego mającego wpływ na wysokość zobowiązania względem banku, wynikającego z umowy kredytu oraz na wysokość rat kredytu, a także o tym, że kredyt zostanie wypłacony w złotych polskich, a saldo zadłużenia będzie wyrażone w walucie obcej. Natomiast raty kredytu wyrażone w walucie obcej będą spłacane w złotych polskich na zasadach opisanych w Regulaminie.

(dowód: oświadczenia k. 135 – 136)

Decyzja kredytowa o przyznaniu kredytu na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym w walucie (...), o wartości kredytu 90.000 zł. z marżą 1,40%, na okres kredytowania 300 miesięcy, z wartością zabezpieczenia 118.000 zł.

została wydana 06 sierpnia 2008 r. z oznaczeniem terminu ważności na okres przez 30 dni od daty podjęcia decyzji. Powodowie zaakceptowali warunki decyzji.

(dowód: decyzja kredytowa k. 138 – 139)

Powodowie w dniu 07 sierpnia 2008 r. jako konsumenci zawarli z (...) S.A. z siedzibą w W. (obecnie R. Bank (...) z siedzibą w W.) umowę o kredyt hipoteczny nr (...).

Na mocy § 1 ust. 2 Umowy „Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), stanowi integralną część umowy.

W świetle § 2 ust. 1 i 2, i 5 umowy (...) S.A. zobowiązał się pozostawić do dyspozycji kredytobiorcy kredyt w wysokości 90.000,00 zł, indeksowany do waluty obcej (...), na zakup spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkanego, na rynku wtórnym.

Zgodnie z umową spłata kredytu wraz z odsetkami miała nastąpić w 300 równych miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 2, § 6 ust. 1-4 umowy).

Na podstawie § 2 ust. 4 umowy powodowie byli zobowiązani do zapłaty prowizji od udzielenia kredytu w kwocie 810,00 zł.

W myśl § 7 ust. 1 umowy zabezpieczeniem kredytu jest hipoteka kaucyjna do kwoty 180 000,00 zł, ustanowiona na rzecz banku na własności kredytowanej nieruchomości oraz cesja na rzecz banku polisy ubezpieczenia ww. nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych.

Ponadto zgodnie z § 11 ust. 1 Umowy celem zabezpieczenia wierzytelności banku kredytobiorca nieodwołalnie upoważnia bank do pobierania bez jego odrębnej dyspozycji środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych indywidualnych lub wspólnych prowadzonych przez bank (w tym rachunkach lokat terminowych), w każdym przypadku, gdy kredytobiorca posiada wymagalne zobowiązanie z tytułu umowy i nie dokonuje ich spłaty w terminie przewidzianym w umowie.

W świetle § 5 ust. 1 Umowy, wypłata kredytu miała być dokonana jednorazowo.

W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą (Tabela kursów walut obowiązująca w banku - § 2 pkt 12 Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...)) obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. Ponadto saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone jest w walucie obcej i obliczane jest według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, saldo kredytu obliczane jest według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz (§ 7 ust. 4 Regulaminu). Z kolei według § 8 ust. 1 Regulaminu, uruchomienie kredytu następuje na podstawie złożonej w banku dyspozycji wypłaty środków z kredytu, w terminie nieprzekraczającym 7 dni roboczych od dnia następującego po dniu złożenia dyspozycji oraz spełnienia przez kredytobiorcę warunków wskazanych w umowie.

Spłata kredytu następowała w ten sposób, że powodowie upoważnili bank do pobierania rat ze wskazanego przez nich konta prowadzonego w złotych (§ 9 ust. 1 Regulaminu). Zgodnie z § 9 ust. 2 pkt 1 i 2 w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej: raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązująca w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu, a jeżeli dzień wymagalności raty kredytu przypada na dzień wolny od pracy, stosuje się kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązująca w banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności spłaty kredytu.

Zgodnie z § 3 ust. 1 Umowy kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzenia umowy wynosiła 4,15000% w stosunku rocznym. Zmienna stopa procentowa ustalana jest jako suma

stopy referencyjnej LIBOR 3M ((...)) oraz stałej marży banku w wysokości 1,40 p.p (ust. 2). Zgodnie z ust. 3 oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M ((...)).

Według § 13 ust. 2 i 7 Regulaminu wcześniejsza spłata kredytu realizowana jest na wniosek kredytobiorcy na podstawie jego pisemnej dyspozycji złożonej w placówce banku. W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wcześniejsza spłata dokonywana jest w oparciu o kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku w momencie realizacji dyspozycji.

W świetle § 14 ust. 1 Regulaminu bank, na wniosek kredytobiorcy, może udzielić zgody na zmianę waluty kredytu pod pewnymi warunkami. Obliczanie kwoty kapitału po zmianie waluty kredytu następuje w przypadku zmiany waluty kredytu z waluty obcej na złote – według kursu sprzedaży waluty obcej do złotych, zgodnie z Tabelą obowiązującą na dwa dni robocze przed dniem realizacji zmiany waluty (ust. 8 pkt 1).

(dowód: umowa k. 24 – 29, Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) k. 30 – 39, taryfa oprocentowania k. 39 – 40)

Powodowie w dniu 13 sierpnia 2008 r. podpisali oświadczenie związane z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką, stanowiące załącznik do umowy kredytowej, w którym oświadczyli, że zostali zapoznani przez pracownika banku z kwestią ryzyka zmiany stopy procentowej i są świadomi ponoszenia ryzyka zmiany stopy procentowej w związku z umową, która ma wpływ na wysokość zobowiązania banku oraz na wysokość rat spłaty kredytu. Ponadto oświadczyli, że została zapoznana przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej, zrezygnowali z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru kredytu indeksowanego do waluty obcej, będąc w pełni świadomą ryzyka kursowego. Swoim podpisem potwierdzili także, iż byli świadomi ponoszenia ryzyka kursowego związanego z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt, oraz że ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu. Dodatkowo wskazali, że byli świadomi, iż saldo kredytu wyrażone jest w walucie obcej, tak jak raty kredytu, które podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w Regulaminie.

(dowód: oświadczenie kredytobiorców k. 150)

Powodowie nie byli informowani przed podpisaniem umowy o sposobie ustalania kursów walut w banku oraz o stosowaniu dwóch różnych kursów przy wypłacie i spłacie kredytu, ani o obowiązujących w banku (...) kursowych. Nie przedstawiono im symulacji obrazującej wysokość salda zadłużenia i poszczególnych rat w przypadku wzrostu kursu (...). Nie negocjowali z bankiem warunków umowy. Podpisali przygotowany przez bank gotowy dokument umowy kredytu, pobieżnie go czytając, działając w zaufaniu do banku. Powodowie byli świadomi, że gdy wzrośnie kurs (...) wzrośnie też ich zadłużenie i rata.

(dowód: zeznania powodów 00:01:21 – 00:33:23, 00:44:36 – 00:46:52 płyta k. 177)

Bank dokonał wypłaty całości kredytu w dniu 02 września 2008 r. w kwocie 90.000,00 zł. Kwota udzielonego kredytu w wysokości 90 000,00 zł została przeliczona na 44.838,58 CHF po kursie: 1 CHF=2,0072 zł.

(dowód: zaświadczenie z dnia 22.06.2022 r. k. 45)

W dniu 25 lipca 2013 r. strony zawarły aneks nr (...) do umowy, na mocy którego powodowie zobowiązali się do spłacania kredytu bezpośrednio we franku szwajcarskim.

(dowód: aneks k. 41 – 44)

W okresie od 08 lipca 2008 r. do 02 sierpnia 2013 r. zostały dokonane w związku z realizacją umowy wpłaty na rzecz pozwanego w łącznej kwocie 38.302,18 zł., a w okresie od 03 sierpnia 2013 r. do 2 września 2022 r. w kwocie 18.417,49 CHF.

(dowód: historia spłaty kredytu k. 46 – 61, historia transakcji k. 62 - 63)

Spłaty wszystkich świadczeń w związku z wykonywaniem umowy od samego początku dokonywał tylko i wyłącznie powód P. M.. Powód ożenił się już po zawarciu umowy. Kredytowana nieruchomość była wykorzystywana tylko na cele mieszkalne. Żaden z powodów nie prowadził i nie prowadzi na niej działalności gospodarczej.

(dowód: zeznania powodów 00:01:21 – 00:33:23, 00:44:36 – 00:46:52 płyta k. 177)

Powodowie w piśmie z 12 sierpnia 2022 r. złożyli pozwanemu reklamację, w której zażądali zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, powołując się na nieważność przedmiotowej umowy.

W piśmie z dnia 23 sierpnia 2022 r. pozwany poinformował stronę powodową o negatywnym rozpatrzeniu jej reklamacji. W uzasadnieniu wskazał, że umowa jest w całości ważna i powinna być dalej wykonywana.

(dowód: reklamacja k. 64 – 68, odpowiedź na reklamację k. 71 – 73)

Pozwany jest następcą prawnym (...) S.A. z siedzibą w W..

(dowód: informacja z KRS k. 118 – 126)

Sąd dokonał następującej oceny dowodów:

Sąd w całości dał wiarę wskazanym dokumentom, bowiem żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, a Sąd nie miał podstaw do kwestionowania ich wiarygodności, bądź zawartej w nich treści, z urzędu. Dołączone kserokopie dokumentów, którym nie nadano cech odpisu wprawdzie nie są dokumentami w rozumieniu art. 243¹ k.p.c., ale są innym środkiem dowodowym z art. 308 k.p.c. Należy nadmienić, iż strony kwestionowały wyłącznie skutki prawne wynikające z przedłożonej do akt sprawy umowy.

Przy ustalaniu stanu faktycznego Sąd oparł się także na zeznaniach powodów przesłuchanych w charakterze strony, którzy zrelacjonowali przebieg zdarzeń związanych z zawarciem umowy kredytu, uznając je za wiarygodne w całości. Wysokość dochodzonego roszczenia Sąd ustalił w oparciu o zaświadczenie wydane przez stronę pozwaną, którego co do zasady pełnomocnik strony pozwanej nie kwestionował.

Sąd pominął dowód z pozostałych dokumentów złożonych przez strony, jako nie mających znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym opracowań i opinii prawnych, które nie są dowodami, albowiem nie dotyczą faktów, a wyłącznie oceny prawnej. Zgodnie z przepisem art. 227 k.p.c. przedmiotem postępowania dowodowego są jedynie fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu.

Sąd pominął dowód z zeznań świadka A. S., który nie brał bezpośredniego udziału na żadnym etapie procedowania spornej umowy, a którego zeznania miałyby przedstawić generalne zasady funkcjonowania pozwanego w zakresie polityki kredytowej oraz procedury obowiązujące w pozwanym Banku, dotyczące zawierania umów o kredyt indeksowany do franka szwajcarskiego, co pozostaje bez wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

Sąd pominął także dowód z opinii biegłego, gdyż w ocenie Sądu materiał dowodowy zgromadzony w sprawie był wystarczający do wydania orzeczenia. Zgodnie z wnioskiem strony powodowej, biegły miał dokonać wyliczeń wysokości rat należnych pozwanemu w przypadku uznania, że umowa po wyeliminowaniu z niej klauzul abuzywnych może dalej funkcjonować w obrocie prawnym, zważywszy jednak na treść rozstrzygnięcia, przedmiotowy dowód był całkowicie nieprzydatny i spowodowałby jedynie przedłużenie postępowania.

Sąd zważył:

Roszczenie powodów o ustalenie nieważności umowy znajduje podstawę prawną w przepisie art. 189 k.p.c. Powodowie mieli interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa, gdyż wyrok w sprawie o zapłatę nie zakończyłby

definitywnie sporu między stronami. Wciąż istniałby stan niepewności co do istnienia stosunku prawnego między stronami od daty jego nawiązania. Wynik postępowania doprowadzi do usunięcia tej niejasności i zapewni powodowi ochronę ich prawnie chronionych interesów, definitywnie kończąc trwający spór albo prewencyjnie zapobiegając powstaniu takiego sporu w przyszłości. (por: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2011 r., II PK 295/10, LEX nr 1171203, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 października 2018 r., VI ACa 741/17, LEX 2617874). Ponadto tylko wyrok ustalający nieważność umowy może stanowić podstawę wykreślenia hipoteki obciążającej nieruchomości.

Wobec powyższego Sąd dokonał oceny ważności spornej umowy.

Strony zawarły dopuszczalną z punktu widzenia zasady swobody umów i w kontekście art. 69 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.), w jego brzmieniu aktualnym na datę podpisania spornej umowy, funkcjonującą w obrocie gospodarczym umowę bankowego kredytu indeksowanego do waluty (...). Dopuszczalność konstruowania zarówno umów kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, w których wysokość kwoty kredytu wyrażonej w złotych jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty obcej w dniu wydania, jak i umów kredytu denominowanego w walucie obcej, w których wartość kwoty kredytu jest wyrażona w walucie obcej, ale jest uruchamiana w złotych po przyjętym kursie przeliczeniowym, nie budziła wątpliwości. (por: wyrok SN z 22.01.2016 r., sygn. akt I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134).

Powodowie twierdzili dalej, że umowa jest nieważna z powodu jej sprzeczności z naturą stosunku prawnego (art. 353¹ k.c.), z zasadami współżycia społecznego oraz występowaniem w jej treści klauzul abuzywnych. (art. 385¹ § 1 k.c.).

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W myśl art. 385¹ § 2 k.c., jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 tego artykułu nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Stosownie do treści art. 385¹ § 3 k.c., niezgodnione indywidualnie są natomiast te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie zaś z art. 385¹ § 4 k.c., ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Podkreślić należy, że art. 385¹ k.c. stanowi implementację art. 3 dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE L Nr 95, s. 29 ze zm.), który stanowi, że warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

W przedmiotowej sprawie wątpliwości nie budzi okoliczność, że zawierając z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę kredytową, powodowie posiadali status konsumenta. Dyspozycja art. 22¹ k.c. definiuje konsumenta jako osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

Strona powodowa wykazała nadto brak indywidualnych uzgodnień postanowień umowy. Tym bardziej, iż w art. 385¹ § 4 k.c., ustawodawca wprowadził „domniemanie” braku indywidualnych uzgodnień postanowień umowy w przypadku, gdy postanowienie umowy zostało zaczerpnięte z wzorca umowy. Umowa będąca przedmiotem sprawy została zawarta na wzorcu (formularzu). Natomiast kwestionowane przez powodów postanowienia zostały umieszczone w Regulaminie, stanowiącym integralną część umowy, którego treść była standardowa i nie podlegała zmianie. Powodowie nie mieli żadnego wpływu na treść postanowień umowy, w tym tych regulujących kwestię przeliczania samego kredytu, jak i wartości poszczególnych rat kredytowych z franków szwajcarskich na złote według kursów

ustalonych w Tabeli kursów banku. W sposób jednoznaczny w powyższej kwestii wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Warszawie stwierdzając w wyroku z dnia 20 maja 2015 r. sygn. akt VI ACa 995/14, że postanowieniem indywidualnie uzgodnionym w myśl przepisu art. 385¹ § 1 k.c. nie jest postanowienie, którego treść konsument mógł negocjować, lecz takie postanowienie, które rzeczywiście powstało na skutek indywidualnego uzgodnienia, co potwierdza, że potencjalna możliwość wywarcia wpływu przez konsumenta na treść postanowienia nie wystarcza by uznać je za indywidualnie uzgodnione. Warunkiem koniecznym (choć niewystarczającym) ustalenia, iż postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem, jest przedstawienie przez przedsiębiorcę dowodu, iż treść tego postanowienia była przedmiotem negocjacji z konsumentem, mając przy tym na uwadze, iż zgodnie z art 3 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG, fakt, że niektóre postanowienia umowy były negocjowane indywidualnie, nie wyłącza uznania innych jej postanowień za nieuzgodnione indywidualnie, zwłaszcza jeżeli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona sporządzona na podstawie uprzednio sformułowanego wzorca.

W tej sytuacji to na pozwanym banku spoczywał obowiązek wykazania, że postanowienia dotyczące odesłania do sporządzonych przez niego Tabel kursowych były przedmiotem indywidualnych uzgodnień pomiędzy stronami, jednak bank obowiązkowi temu w żaden sposób nie sprostał. Sam fakt zaprzeczenia twierdzeniom powodów, iż umowa nie została z nimi indywidualnie uzgodniona, nie jest wystarczającą podstawą do przyjęcia, że pozwany dopełnił swojego obowiązku w tym zakresie. Powodowie nie zostali nawet poinformowani, że mają jakąkolwiek możliwości negocjacji umowy.

Jak wynika z Uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2022 r. wydanej w sprawie III CZP 40/22: „Sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienia takie, jeśli spełniają kryteria uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta w rozumieniu art. 3851 k.c.” (Uchwała SN z 28.04.2022 r., III CZP 40/22, LEX nr 3337513).

Kwestionowane przez powodów postanowienia umowne zawarte w § 2 ust. 1 zd. 2 Umowy, § 7 ust. 4, § 9 ust. 2 pkt 2 oraz § 13 ust. 7 Regulaminu, uprawniające pozwanego bank do arbitralnego ustalania kursu (...), powodują że, pozwany ma możliwość jednostronnego kształtowania treści stosunku prawnego, naruszając zasadę równouprawnienia stron. Przyznanie większych uprawnień profesjonalistom, podmiotowi silniejszemu w stosunkach z konsumentami, jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i w sposób rażący narusza interesy kredytobiorców. Ponadto dołączenie do umowy oświadczenia kredytobiorcy, zgodnie z którym to konsument przyjmował na siebie w całości ryzyko kursowe, bezpośrednio godzi w dobre obyczaje. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 8 lutego 2011 roku wskazał, że „sprzecznymi z dobrymi obyczajami są postanowienia regulaminów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację takich wartości jak szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerłość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Tak zaś kwalifikowane są wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron stosunku umownego, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami umowy” Wyrok SA w Warszawie z 8.02.2011 r., VI ACa 913/10, LEX nr 1120303). Zatem za działania sprzeczne z dobrymi obyczajami należy uznać „działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania” (T. S., Niedozwolone postanowienia umowne w obrocie z konsumentami. Glosa do uchwały SN z dnia 13 stycznia 2011 r., III CZP 119/10, Glosa 2012, nr 2, s. 71-75). Natomiast zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r. należy wskazać, że „rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast "działanie wbrew dobrym obyczajom" w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku” (Wyrok SN z 13.07.2005 r., I CK 832/04, Pr. Bankowe 2006, nr 3, poz. 8).

Dodatkowo należy wskazać, że postanowienia przedmiotowej umowy nie przewidywały wymogu, na podstawie którego wysokość kursu ustalano przez bank pozostawiała w określonej relacji do aktualnego kursu (...) ukształtowanego przez rynek walutowy lub w relacji do kursu średniego publikowanego przez Narodowy Bank Polski. W związku z tym uprawnienie banku do określania kursów waluty było niczym nieograniczone. Umowa nie przewidywała określonego miernika, którym bank byłby związany przy sporządzaniu tabeli kursowej. Na gruncie zaistniałego stanu faktycznego nie ma znaczenia, w jaki sposób bank faktycznie ustalał kursy, gdyż o abuzywności postanowień umownych przesądza ich treść i cel, a nie sposób, w jaki umowa jest faktycznie wykonywana.

O nieuczciwości pozwanego jako strony przedmiotowej umowy świadczy także fakt, iż wymieniony poza wynagrodzeniem za korzystanie z kapitału pobieranym w postaci odsetek, uzyskiwał dochód z tzw. spreadu walutowego. Naliczenie spreadu ma ekonomiczne uzasadnienie w przypadku rzeczywiście zawieranych transakcji kupna i sprzedaży waluty, gdzie są ponoszone rzeczywiste koszty i można oczekiwać wynagrodzenia za rzeczywiście powzięte czynności, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

Konstrukcja zobowiązania umownego jako stosunku prawnego pomiędzy formalnie równorzędnymi podmiotami nie pozwala na przyznanie jednej ze stron zobowiązania, możliwości jednostronnego, władczego oddziaływania na pozycję drugiej strony, a w szczególności na wysokość świadczenia albo kształt zobowiązania jednej ze stron (por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 22 maja 1991 r., sygn. III CZP 15/91, wyrok Sądu Najwyższego z 22 maja 2014 r., sygn. IV CSK 597/13). „Rażąco naruszenie interesów konsumenta” w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast "działanie wbrew dobrym obyczajom" w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. (por: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r. I CK 832/04, Biul. SN 2005, Nr 11).

Kwestionowane przez powodów postanowienia umowy stanowią główny jej przedmiot (por: wyroku Sądu Najwyższego z 11.12.2019 r. V CSK 382/18, wyrok Sądu Najwyższego z 04.04.2019 r. III CSK 159/17), a zatem winny być sformułowane w sposób jasny i jednoznaczny. Ocena tego, czy warunek umowy został wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinna uwzględniać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności informacje udzielone konsumentowi przy zawarciu umowy oraz nie powinna ograniczać się do aspektów ściśle formalnych i językowych, a uwzględniać również konsekwencje ekonomiczne zastosowania warunku i jego ewentualny stosunek do pozostałych warunków umownych. (por: Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 12 lutego 2014 r. w sprawie C-26/13).

W chwili zawarcia umowy powodowie nie znali salda swojego kredytu. Zarówno powodowie, jak i poprzednik prawny pozwanego, znali jedynie wysokość kredytu wyrażoną w złotych polskich, natomiast ostateczna wysokość salda przyznanego kredytu została określona w dniu uruchomienia kredytu, przez przeliczenie złotych na (...) po kursie ustalonym przez bank. Wysokość salda była o tyle istotna, gdyż na jej podstawie bank określał kwotę comiesięcznej raty we (...), którą przeliczał następnie po ustalonym przez siebie kursie na złotówki i tak wyznaczoną kwotę pobierał z rachunku powoda. Powodowie w dniu zawarcia umowy nie mogli obiektywnie przewidzieć, jaka kwota będzie stanowiła saldo kredytu oraz jaką kwotę bank co miesiąc pobierze z jej rachunku tytułem spłaty raty.

Wpływ na przyjęcie abuzywności zaskarżonych postanowień mają również okoliczności towarzyszące zawarciu spornej umowy z poprzednikiem prawnym pozwanego. Pozwany przedstawił powodom franka szwajcarskiego jako stabilną walutę, której wahania kursowe są nieznaczne. Dodatkowo nie zostali przez pracowników banku uświadomieni, że ryzyko kursowe jest duże i że kurs franka może wzrosnąć znacząco. Nie zostali poinformowani także, w jaki sposób (na podstawie jakich kryteriów) bank ustala stosowane przez siebie kursy.

Pozwany nie zrealizował w stosunku do powodów obowiązku informacyjnego w zakresie ryzyka kursowego, gdyż w przypadku umów długoterminowych zawieranych z konsumentem informacja o ryzyku kursowym powinna być przedstawiona w sposób jasny i precyzyjny oraz ponadstandardowy. Obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego powinien zostać wykonany w sposób jednoznacznie i zrozumiale unaoczniający konsumentowi, który

z reguły posiada elementarną znajomość rynku finansowego, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r., sygn. akt II CSK 483/18). Natomiast dołączenie do umowy oświadczenia, na podstawie którego kredytobiorca akceptował ryzyko kursowe, w żadnym zakresie nie stanowi realizacji tego obowiązku.

W świetle art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia dotknięte abuzywnością „nie wiążą konsumenta”. Należy stwierdzić, że dane postanowienia przestają wiązać już w chwili zawarcia umowy. Ocena tego, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.) powinna być dokonywana według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, L.).

Wejście w życie ustawy antyspreadowej z 2011 r. nie sanowało wadliwości umów o kredyt indeksowany (również tych zawartych przed dniem wejścia ustawy), należy stwierdzić, że celem wprowadzenia nowej regulacji nie była konwalidacja zawartych wcześniej umów, lecz usankcjonowanie praktyki zawierania umów indeksowanych i denominowanych do obcej waluty bez umocowania zawartego w ustawie. Zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 11 grudnia 2019 roku (V CSK 382/18) należy uznać, że wprowadzenie ustawy antyspreadowej w żaden sposób nie podważyło nieważności umów denominowanych i indeksowanych.

Należy wskazać, że zawarcie aneksu do umowy, na podstawie którego powodowie byli uprawnieni do spłaty kredytu bezpośrednio w walucie indeksacji, nie usunęło pierwotnej bezskuteczności postanowień umownych. Zgodnie z Uchwałą SN (7) z 20 czerwca 2018 r. (III CZP 29/17, OSNC 2019 nr 1 poz. 2), „zgoda konsumenta musi być jednoznacznie, wyraźnie i stanowczo ukierunkowana na sanowanie wadliwego postanowienia. Wyrażenie zgody na zmianę umowy przez wyeliminowanie niedozwolonego postanowienia (zastąpienie go innym, uzupełnienie itp.) - choćby zmiana ta była indywidualnie uzgodniona - nie może być traktowane samo przez się jako wyraz woli sanowania wadliwego postanowienia ze skutkiem *ex tunc*”. W momencie zawierania aneksu celem powodów nie było wyeliminowanie z umowy niedozwolonych postanowień umownych, lecz zmiana sposobu wykonywania przez nią umowy poprzez umożliwienie jej spłaty kredytu w (...) w celu ograniczenia kosztów kredytu związanych ze spreadem walutowym. W związku z czym zawarcie aneksu nr (...) pozostaje bez znaczenia dla oceny abuzywności postanowień spornej umowy.

Nie ulega wątpliwości, iż wskazane wyżej klauzule umowne nie wiążą konsumenta, co skutkuje powstaniem swego rodzaju „luki” w łączącym strony stosunku umownym, która w zasadzie nie może zostać uzupełniona przez Sąd poprzez zmianę tej klauzuli umownej (np. poprzez ustalenie, że w przypadku postawienia w stan wymagalności zadłużenia kredytowego wyrażonego w (...), jego przeliczenie nastąpi według oznaczonego kursu (...) ustalonego przez NBP). W wyroku z dnia 14 czerwca 2012 roku (C-618/10, B. E. de (...) S.A. przeciwko J. C., Legalis numer 483548) Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że w świetle art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści. W opinii Trybunału, uprawnienie to przyczyniłoby się bowiem do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów. Umowa ta powinna bowiem w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego. Z kolei w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 roku, (C-26/13, A. K., H. R. przeciwko (...), Legalis numer 966197), Trybunał stwierdził, iż art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie temu, by sąd krajowy uchylił, zgodnie z zasadami prawa zobowiązań, nieuczciwy warunek (niedozwolone postanowienie umowne) poprzez zastąpienie go przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym.

Koncepcja pozwalająca na zastąpienie postanowień umownych przewidujących przeliczenie kursów walut w oparciu o tabele kursowe banków została nadto wykluczona przez Trybunał Sprawiedliwości w pkt 62 wyroku z dnia 03 października 2019 r. (C-260/18, D.), który wprost wskazał, że „art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych

warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, w przypadku gdy strony umowy wyrażą na to zgodę”. Ponadto Trybunał Sprawiedliwości w tym samym wyroku (pkt 45) stwierdził, iż art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy.

W świetle powyższego należy zatem stwierdzić, że po usunięciu spornych postanowień umownych, odnoszących się do kursu waluty obcej (...), postanowienia umowy nie pozwalają na zastosowanie jakiegokolwiek innego wskaźnika, który zastąpiłby odniesienie do kursu (...) zamieszczonego w tabeli banku.

Wylimitowanie z przedmiotowej umowy postanowień dotyczących indeksacji, odsyłających do bankowej tabeli kursów, prowadzi nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również pośrednio do zamknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją.

Zarazem należy uznać, że wylimitowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze. Oznacza to z kolei, że po wylimitowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością) (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, L.).

Brak też było podstaw do poszukiwania przez Sąd regulacji zastępczej. W obecnym stanie prawnym regulacja, która mogłaby mieć w zastosowanie w kwestionowanej umowie nie istnieje. Niewątpliwie nie można zastąpić bezskutecznych postanowień normą z art. 358 § 2 k.c. przewidującą, że wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej. Przepis ten nie mógł znaleźć zastosowania, ponieważ wszedł w życie już po zawarciu spornej umowy, a umowa od momentu jej zawarcia była nieważna i wejście w życie przepisu nie mogło tego sanować. Ponadto, uwzględnienie tego przepisu dyspozytywnego mogło nastąpić, w świetle wskazanej interpretacji przyjętej przez Trybunał Sprawiedliwości, wówczas gdy takie działanie będzie korzystne dla konsumenta i przywróci zachwianą równość stron. Wola konsumenta przeważa nad wdrożeniem systemu ochrony, takiego jak zastąpienie nieuczciwego postanowienia i utrzymaniem w mocy umowy (wyrok (...) z dnia 3 października 2019r. C-260/18, wyrok SN z dnia 29 października 2019r. IV CSK 308/18, wyrok SN z dnia 27 listopada 2019r. II CS 483/18).

Powodowie świadomi skutków unieważnienia umowy, konsekwentnie podtrzymywali swoje stanowisko w tym zakresie. Unieważnienie umowy nie jest dla powodów niekorzystne. Pozostawienie umowy w mocy, powodowałoby, że w dalszym ciągu byłiby narażeni na nieograniczone ryzyko kursowe.

Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał, że sporna umowa od momentu jej zawarcia była nieważna, a nieważności nie sanuje faktyczne wykonywanie umowy i spłacanie przez powoda świadczeń na rzecz banku.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

Z upadkiem umowy, wiąże się kwestia świadczeń pobranych dotychczas przez bank od powódki.

W dniu 16 lutego 2021 r. Sąd Najwyższy w sprawie III CZP 11/20 podjął uchwałę, w której wskazał, że przy stwierdzeniu nieważności umowy kredytowej, umowę należy rozliczyć zgodnie z teorią dwóch kondykcji. Oznacza to, że każdej ze stron tj. kredytobiorcy i bankowi przysługują dwa odrębne roszczenia. Stronie, która w wykonaniu umowy

kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 k.c. w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu.

Kredytobiorcy mogą zatem dochodzić od banku zwrotu uiszczonych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego, przy czym w realiach niniejszej sprawy jedynie powód P. M., który faktycznie sam dokonywał spłat w wykonaniu spornej umowy.

Zgodnie z art. 410 § 2 k.c., świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Natomiast zgodnie z treścią art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do jej wydania w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Z uwagi na zastrzeżoną dla konsumenta możliwość podjęcia ostatecznej decyzji co do sanowania niedozwolonej klauzuli umownej (i uniknięcia w ten sposób skutków nieważności umowy) albo powołania się na całkowitą nieważność umowy także wtedy, gdy mogłaby zostać utrzymana w mocy przez zastąpienie klauzuli niedozwolonej stosownym przepisem należy uznać, że termin przedawnienia roszczenia o zwrot nienależnie spełnionego świadczenia może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę - konsumenta wiążącej (świadomej, wyraźnej i swobodnej) decyzji w tym zakresie. Dopiero bowiem wtedy można przyjąć, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny, a strony mogą zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia (art. 120 par. 1 zd. 1 k.c.) - (por. uchwała SN z 16.02.2021 r., III CZP 11/20, lex 3120579, uchwała SN 7 sędziów z 7.05.21r., III CZP 6/21, lex nr 3170921), co w tej sprawie nastąpiło na rozprawie w dniu 09 lutego 2023 roku.

Powód dokonał na rzecz pozwanej spłaty świadczeń w kwotach dochodzonych niniejszym pozwem. Wysokość wpłaconych kwot na rzecz Banku została wykazana zaświadczeniem pozwanego banku. W związku z czym roszczenie dochodzone pozwem należy uznać za uzasadnione, zarówno co do zasady jak i wysokości.

Roszczenia powodów nie są przedawnione. Do przedawnienia roszczeń z tytułu nienależnego świadczenia ma zastosowanie ogólny termin przedawnienia roszczeń określony w art. 118 k.c. Zgodnie z art. 118 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 9 lipca 2018 roku czyli do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018 poz. 1104), jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Zgodnie z art. 5 ustawy nowelizującej do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia są określone w art. 118 i art. 125 § 1 ustawy kodeks postępowania cywilnego stosuje się przepisy tego kodeksu w brzmieniu dotychczasowym. Początek biegu terminu przedawnienia ustalany jest zgodnie z art. 120 § 1 zd. 2 k.c., tj. rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. W wyroku z dnia 10 czerwca 2021 r. w sprawach połączonych (...) (od C#776/19 do C#782/19) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej dokonał wykładni przepisów dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29) między innymi w kontekście reguł przedawnienia roszczeń wynikających z umowy kredytu hipotecznego denominowanego we franku szwajcarskim, wymogu przejrzystości oraz znaczącej nierównowagi pomiędzy stronami takiej umowy. Zgodnie z tym wyrokiem żaden termin przedawnienia nie może zacząć biec, dopóki kredytobiorca nie dowie się o wadliwość swojej umowy.

Roszczenie powodów nie jest zatem przedawnione z uwagi na zastrzeżoną dla kredytobiorcy - konsumenta możliwość podjęcia ostatecznej decyzji co do sanowania niedozwolonej klauzuli umownej (i uniknięcia w ten sposób skutków nieważności umowy) albo powołania się na całkowitą nieważność umowy także wtedy, gdy mogłaby zostać utrzymana w mocy przez zastąpienie klauzuli niedozwolonej stosownym przepisem. Termin przedawnienia roszczenia o zwrot

nienależnie spełnionego świadczenia może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę - konsumenta wiążącej (świadomej, wyraźnej i swobodnej) decyzji w tym zakresie. Dopiero bowiem wtedy można przyjąć, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny, a strony mogą zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia (art. 120 par. 1 zd. 1 k.c.) - (por. uchwała SN z 16.02.2021 r., III CZP 11/20, lex 3120579, uchwała SN 7 sędziów z 7.05.21r., III CZP 6/21, lex nr 3170921), co w niniejszej sprawie miało miejsce w dniu 09 lutego 2023 roku.

Powyzsza data jest datą wymagalności roszczenia o zapłatę, więc zgodnie z art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. od następnego dnia po tej dacie należą się powodowi odsetki ustawowe za opóźnienie od roszczenia pieniężnego.

Mając na względzie powyższe rozważania Sąd orzekł jak w punkcie 2 sentencji wyroku. W punkcie 3 sentencji wyroku Sąd z wyżej omówionych względów oddalił niezasadne roszczenie odsetkowe roszczenia o zapłatę sprzed daty 10 lutego 2023 r.

Pozwany powołał się na prawo zatrzymania na podstawie art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. Zgodnie z art. 496 k.c., jeżeli wskutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje świadczenia wzajemnego albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. W myśl art. 497 k.c., przepis artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio w razie rozwiązania lub nieważności umowy wzajemnej.

Umowa kredytu jest umową wzajemną, ponieważ zobowiązanie kredytodawcy (banku) do udostępnienia środków pieniężnych jest odpowiednikiem zobowiązania kredytobiorcy do zapłacenia oprocentowania i prowizji (tak W. Popiołek, w: K. Pietrzykowski, Komentarz KC, J. Gołaczyński, w: Gniewek, Komentarz KC, Legalis).

Za dopuszczalnością stosowania prawa zatrzymania (art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c.) w relacjach między stronami umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej po stwierdzeniu jej nieważności, czy trwałej bezskuteczności opowiedział się również Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 16 lutego 2021 r. III CZP 6/20). Sąd Najwyższy wskazał, że stanowi ono instrument, który może zapobiec zagrożeniom związanym z niewypłacalnością jednego z obustronnie wzbogaconych. Z punktu widzenia art. 497 k.c. w związku z art. 496 k.c. obowiązek zwrotu wykorzystanego kapitału jest - w relacji do obowiązku oddania środków pieniężnych do dyspozycji kredytobiorcy - czymś więcej niż zobowiązaniem do świadczenia wzajemnego (ma charakter bardziej podstawowy niż obowiązek zapłaty oprocentowania czy wynagrodzenia), a nie czymś mniej, co uzasadnia zastosowanie tego przepisu także w tym przypadku (w celu zabezpieczenia roszczenia restytucyjnego banku) z odwołaniem do rozumowania a minori ad maius (Wyrok SA w Warszawie z 31.01.2022 r., I ACa 719/21, LEX nr 334111).

Złożenie materialnoprawnego oświadczenia o zatrzymaniu (podobnie jak i w przypadku oświadczenia o potrąceniu) co do zasady wymaga posiadania przez pełnomocnika strony pozwanej podnoszącego taki zarzut zatrzymania, pełnomocnictwa wykazującego umocowanie do takiej czynności. Z treści pełnomocnictwa udzielonego przez pozwanego banku pełnomocnikowi ustanowionemu w sprawie, wynika umocowanie do składania w imieniu banku oświadczeń woli w zakresie skorzystania przez bank z prawa zatrzymania.

Na rozprawie w dniu 09 lutego 2023 roku, umocowany pełnomocnik pozwanego złożył w obecności powodów, materialnoprawne oświadczenie o skorzystaniu przez pozwanego z prawa zatrzymania.

Pozwany w niniejszej sprawie nie wezwał powodów do zapłaty. Można przyjąć, że materialnoprawne oświadczenie o zatrzymaniu zawiera w sobie również wezwanie do zapłaty, ale tylko wówczas, gdy pozwany złożył bezwarunkowe oświadczenie. Pełnomocnik pozwanego jednak oświadczył, że składa oświadczenie o ewentualnym zatrzymaniu, uzależniając je od treści przyszłego wyroku. Tego rodzaju oświadczenie nie może być uznane za skuteczne wezwanie do zapłaty, które powinno przybrać postać kategoryczną. Skoro pozwany nie wezwał powoda do zapłaty, to jego wierzytelność o zwrot kapitału nie jest wymagalna. (por: wyrok SA w Warszawie z 21.02.2022 r. I A Ca 103/21) Nawet, gdyby uznać za dopuszczalny w sprawie zarzut zatrzymania, to zgłoszenie zarzutu zatrzymania ze wskazaniem jako roszczenia banku przedstawionego w tym zarzucie pełnej kwoty kredytu wypłaconej przez bank w wykonaniu umowy w sytuacji, gdy bank pobrał już od konsumentów w wykonaniu nieważnej umowy kredytu kwotę, której

wartość przekracza wysokość udostępnionego kapitału, nie pozwala na uwzględnienie tego zarzutu (por: wyrok z dnia 6.05.2022 r. Sądu Okręgowego w Warszawie Wydział V Cywilny Odwoławczy w sprawie V Ca 1923/19)

Wobec powyższego Sąd nie uwzględnił zgłoszonego zarzutu zatrzymania.

Sąd uznał, że niezasadne jest rozpoznawanie roszczenia ewentualnego powodów z uwagi na uwzględnienie roszczenia głównego.

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o art. 100 zd. 2 k.p.c. obciążając całością kosztów procesu pozwanego, mimo nieznacznego przegrania sprawy przez powodów w zakresie części roszczenia odsetkowego.

Na zasądzoną kwotę 6451,00 złotych, składają się: opłata od pozwu w kwocie 1 000 złotych (art. 13 ust. 1a ustawy z 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych), opłata skarbową od pełnomocnictw 51 zł., wynagrodzenie pełnomocnika będącego adwokatem w kwocie 5400 złotych (§ 2 pkt 6 i § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie) - (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800 ze zm.)

Sędzia Małgorzata Pilarczyk